

TÜSİAD

TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

CANSEN BAŞARAN-SYMES'İN

" ABD BAŞKANLIK SEÇİMLERİ: İÇ DİNAMİK

VE KÜRESEL ETKİLER"

KONFERANSI AÇILIŞ KONUŞMASI

13 Ekim 2016

İstanbul, TÜSİAD Konferans Salonu

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35
www.tusiad.org

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

Sayın Başkan Yardımcısı Jones, Değerli Konuklar,

Brookings Enstitüsü ile ortak düzenlediğimiz konferansa hoş geldiniz. Öncelikle Brookings Enstitüsü'nün yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutluyorum. ABD'nin sizlerin de bildiği gibi en önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olan ve 2015 Düşünce Kuruluşları Endeksi'ne göre ABD ve Dünya'da en iyi düşünce kuruluşu olarak belirlenen Brookings ile 2007'den bu yana yürüttüğümüz Türkiye Programı çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz etkinliklerin özellikle Amerikan kamuoyu ve karar vericileri nezdinde yakından takip edildiğini görüyor ve bundan memnun oluyoruz. 2013'ten bu yana da bu programın kapsamını genişleterek ABD-Türkiye Forumu'nu oluşturduk. TÜSİAD kıdemli araştırmacısı Prof. Kemal Kirişçi'nin koordinasyonundaki programımız konferans, seminer ve yayınlarla Türkiye-ABD ilişkileri ve transatlantik ilişkiler alanındaki konularda oldukça zengin sonuçlar veriyor. Bundan da son derece memnunuz.

Çalışma konularımız Türkiye'nin ve dünyanın ana siyasal, sosyal ve ekonomik gündemi çerçevesinde iki kuruluşun ortak çalışmaları ve öncelikleri doğrultusunda belirlenmektedir. Özellikle yılda bir kez İstanbul'da yaptığımız faaliyetler bunun bir parçası ve bugünde böyle bir faaliyet için sizlerle bir aradayız. Geçtiğimiz yıllarda Orta Doğu, Amerikan dış politikası ve Türkiye'ye etkileri, Türkiye-AB ilişkileri, Rusya'nın konumu, küresel liberal düzenin geleceği gibi konuları yine bu toplantılarda sizlerle birlikte ele aldık. ABD başkanlık seçimlerinin olduğu yıllarda ise bu seçimlerin etkilerini konuşuyoruz. ABD Başkanlık seçimlerini sadece ikili ve bölgesel ilişkilere etkisi dışında küresel sistem açısından da değerlendirmeye çalışıyoruz. Keza, bu yıl da bu konuyu ele alıyoruz.

ABD seçimlerini ya da daha genel anlamda Batı ülkelerindeki siyasal süreçleri 2008 küresel krizinden bağımsız ele alamayız. Kriz sonrasında dünya yoğun bir ekonomik ve siyasal değişim içine girdi. Bunun etkilerini hayatın ve uluslararası sistemin her alanında her gün hissediyoruz. Uzun yılların içinden süzülüp gelen ve artık sabit kabul edilen birçok verinin bu dinamiğe karşı koyamadığını görüyoruz. Mevcut sorunların birikmesinde:

- 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında başlayan, yakın dönemde biz dâhil Batı şehirlerini birçok kez vuran teröre karşı küresel mücadele anlayışının demokratik hak ve özgürlükleri giderek geriletmesi,

- Orta Doğu'da Afganistan ve Irak'a müdahalelerin oluşturduğu istikrarsızlığın Arap Baharı'nın başarısızlığıyla birlikte bölge açısından tam bir kaosa dönüşmesi, bunun şiddete yönelik yansımalarının Batı'da da görülmesi,
- 2008 mali krizi sonrasında krize yol açan yapısal sorunlara çözümün maalesef getirilememesi, istikrarlı bir büyüme ve sosyal refah açısından yeni bir normale ulaşamaması, daha doğrusu "seküler durgunluk" halinin konjonktürel değil, yapısal olduğunun görülmesi,
- ABD'nin küresel hegemonyasının aşınmasıyla çok kutuplu dünyaya gidişin gerektirdiği uluslararası hukuk yapısının ve gerekli normların yeterince oluşturulamaması,
- AB'nin kendi bütünleşmesiyle ilgili sorunların üstünden tam olarak gelememesi, eşzamanlı olarak yaşadığı krizler ve yumuşak gücündeki gerileme,
- Göç akımlarının yoğunlaşmasının ve refah devletlerinin gerilemesiyle artan eşitsizliklerin yabancı karşıtlığını ve demokratik özgürlükleri aşındıran illiberal ve popülist modelleri ön plana çıkarması
- Uluslararası sorunlarda diplomatik çözüm mekanizmalarının yerini güç kullanımının ve vekalet savaşlarının alması etkili oldu.

Sorunların çatışmadan uzak bir şekilde, karşılıklı ekonomik bağımlılık temelinde, siyasal işbirliği içinde çözümünü içeren perspektif; ne yazık ki jeopolitik rekabet anlayışının karşısında oldukça geriledi. İçinde bulunduğumuz durumu düzensizlik çağı, yeni bir Soğuk Savaş, hatta vekâleten savaşlar aracılığıyla yürütülen yeni bir sıcak dünya savaşı olarak gören yaklaşımlar gün geçtikçe çoğalıyor. ABD liderliğinde gelişeceği düşünülen liberal dünya düzeni ve bunun ekonomik ve güvenlik parametreleri 2008 krizi sonrasında siyasal ve ekonomik gelişmeleri çerçevesinde yetersiz kaldı.

G-20 ve çok-taraflılık çerçevesinde küresel işbirliğine temel oluşturmasını umduğumuz ekonomik konular dahi karşılıklı yaptırımlar aracılığıyla anlaşmazlıkların silahı haline geldi. Petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların, büyük uluslararası firmalara verilen rekabet cezalarının da aynı bakış açısıyla siyasal mücadelelerin ekonomik yansımaları olarak değerlendirilmesi son derece doğaldır. Benzer şekilde küresel ekonomik sisteme belli kurallar getirmek üzere oluşturulan Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşların etkisinin sınırlandırıldığı, çok taraflı yatırım ve ticareti kapsamlı şekilde düzenleyen TPP, TTIP ve hatta CETA gibi anlaşmaların müzakere ya da onay süreçlerinde siyasal tıkanmalar yaşandığı son derece sancılı bir süreçteyiz.

Rekabetçi ekonomi mantığının sosyal refah mantığıyla yeterince bütünleştirilemediği durumlarda ortaya çıkan krizler siyaset yelpazesinin sınırlarını genişletse de genel olarak kimlik siyasetini öne çıkaran popülist akımların güçlenmesine zemin oluşturuyor. Popülizmin güdümündeki bir kimlik siyaseti de bütünleşmeye değil, daha çok çatışmaya ve ayrışmaya yol açıyor. Başta Müslüman azınlık ya da göçmenleri siyaseten ve ekonomik açıdan entegre etme imkanlarının azalması Orta Doğu'daki gelişmelerle birleştiğinde radikalleşmeye ve teröre kapı aralıyor. Bu da Batı'daki çoğunluk ve azınlık kimlikleri arasındaki yabancılaşmayı iyice artırıyor.

ABD seçimlerini etkileyen, ama başta Avrupa olmak üzere küresel gidişattan ya da ülkemizdeki süreçlerden hiç de yabancı olmamız temel dinamik az önce bahsettiğim çerçeveden bağımsız düşünülemez. Liberal ilkeler temelinde küreselleşen bir ekonomi büyüme dönemlerinde tüm dünya için önemli fırsatlar yaratırken, kriz dönemlerinde oluşan zorluklarla baş etme kapasitesinin yeterli olmadığını maalesef gördük. Bunun yarattığı toplumsal ve siyasal tepkiler sistemin aksayan yönlerinin düzeltilmesi yönünde olabileceği gibi, "kontrolü geri alma", "yerli ve milli" yaklaşımlarıyla himayeci, içe kapanmacı hatta yabancı düşmanı yönde de olabiliyor. Bu da, sorunları çözmek yerine yanlış adreslere sevk ediyor.

Küresel dünyada nedenleri karmaşık ve toplum nezdinde yeterince görünür olmayan ekonomik sorunların tartışılmasının daha görünür olan basit konular üzerinden yürütülmesi bu tip popülist akımlar açısından oldukça cazip hale geliyor. Bunun sonucu olarak siyasal merkez daralıyor; etnisite, din, mezhep, azınlıklara odaklı radikal akımların etki alanına giren göçmenler gibi konular siyasal tartışmanın merkezine yerleşiyor. Uzlaşıya dayalı ve kapsayıcı ana akım siyaset yerini çatışmacı, kültür ve kimlik ekseninde kutuplaştırıcı ve dışlayıcı siyasete bırakıyor.

Küreselleşmenin iyi yönetilememesinden kaynaklanan ekonomik ve sosyal sorunların sorumluluğunun yabancılara, göçmenlere, rekabetçi piyasa ekonomisine yüklenmesi son derece yanlış ve tehlikelidir. Küresel ekonomik zincir çerçevesinde mevcut olan istihdam olanakları dünyanın başka yerlerine giderken bunu sadece yakınımızda görünür olan göçmenlerden bilip egemen kimlik ırkçılığına yönelmek sadece küresel sistemin istikrarı için değil, demokrasi, ekonomik ilişkiler ve uluslararası barış açısından da risktir. 20. yüzyıl tarihinin ilk yarısı bundan alınacak derslerle doludur.

Küreselleşme daha iyi yönetilemezse ve gerekli kapsayıcı nitelikteki reformlar yapılamazsa önümüzdeki dönem bu sorunun artarak devam edeceğini görüyoruz. Bu noktada başta G-20 olmak üzere uluslararası işbirliği platformlarına daha çok iş düşüyor. Ülkelerin tek taraflı politikalarına ve izolasyoncu yaklaşımlara dayalı anlayışlarla küresel ekonomiyi kontrol etmek, serbest dolaşımı sınırlamak, demokrasiyi güçlendirmek ve toplumsal refahı artırmak mümkün değildir. Duvarların arkasına kapanma siyaseti tam aksi sonuçlar verir; belirsizliği, güvensizliği ve istikrarsızlığı artırır, refahı daha da geriletir.

Değerli Konuklar,

ABD başkanlık seçimlerini özellikle bu küresel bakış açısıyla yakından izliyoruz. Konuşmamı Türkiye ile olan ilişkilere de kısaca getirerek tamamlamak istiyorum: İkili ilişkilerimizi stratejik ya da model ortaklık olarak adlandırdığımız Obama döneminin başlangıcındaki iyimser dönemlerden bölgemizdeki gelişmelerin etkisiyle bir ölçüde uzaklaştık. Ortak çıkar ve değerlerimizden ziyade karşıtlık noktalarımız son dönemde daha çok ön plana çıkmaya başladı, bu son derece üzücü bir gelişme. İki müttefik ülkenin farklı çıkarlara sahip olması doğaldır. Ancak bunları mevcut kurumsal diplomatik mekanizmalarla ve karşılıklı güven esasına dayalı şekilde çözerek karşımızdaki ortak sorun ve tehditlerle mücadele kapasitesinin artırılmasını beklememiz de bir o kadar doğaldır.

Bizim inancımız hangi yönetim gelirse gelsin, bu yönde hareket edileceği yönündedir. Bu kadar iç ve dış sorunla boğuşurken, “dostlarımızı artırıp düşmanlarımızı azaltma” hedefine odaklanmışken aksi bir gelişmenin hiç kimsenin yararına olmayacağı ve hepimize kaybettireceği düşüncesindeyiz. Türkiye’nin bölgesel ve güvenlik kaygılarına daha duyarlı ve dayanışmacı; ancak demokrasisindeki ciddi sorunlarını da normalleşme, evrensel standartlarda özgürlükler, laik hukuk devleti, toplumsal uzlaşma ve bölgesel barış yönünde aşmasını kolaylaştırma yönünde atılacak adımlar hepimizin dileğidir. Bize göre ortak değerlerimizin ön plana çıkması ortak çıkarlarımızı da daha iyi gösterecektir.

İçerideki ve dışarıdaki gelişmeler birbirinden bağımsız olarak görülemeyeceğine göre olağanüstü hali aşmış, demokratik ve toplumsal uzlaşmasını sağlamış bir Türkiye’nin uluslararası plandaki karşılığının da barışçı ve itibarlı bir ülke olması gerekir. Oldukça zor bir dönemden geçerken, iyimser olmaya her zamankinden daha çok ihtiyacımız var ama gerçekleri de yadsıyamayız. Önümüzdeki hafta gerçekleştireceğimiz Washington DC ziyaretindeki

görüşmelerimizde de bu hususları kapsamlı olarak ele alacağız, bu konuların altını dikkatlice çizeceğiz.

Hepinize teşekkür ederim.